Cena 60 hal.

Nowy Dziennik wychodzi codziennie rano — także w poniedziałki.

ADRES redakcyi i administracyi: Kraków ul. Stradom l. 13.

Nr. Telefonu 279, w nocy 1556. Rękopisów nie zwraca się.

KONTO czek P. K. O. Nr. 141.123.

Nakładem Galicyjskiej Spółki Wydawniczej w Krakowie.

Nowy Dziennik

Cena 60 hal.

Prenumerata w Krakowie mies. 14 K. — kwart. 41 K. — z odnoszeniem do domu mies. 16. K kwart. 48 K. — Na prowincyi mies. 16 K. — kwart. 48 K. — Za granicą: mies. 18 K. — kwartalnie 54 koron.

Cena ogłoszeń: 1 w. pet. 1 szp. 0.80 [Mk. 0. 80]. Nadesłane 1 w. pet. 3 — [Mk. 3.—]. Tekst 1 w. pet. 5.00 [Mk. 5].

Zawiadomienia ślubne i gratulacye 25. K. —.

Rok II. Kraków, niedziela 30 listopada 1919. Nr. 267

Reakcya w Niemczech i na Węgrzech.

Kraków, 29 listopada.

(*g*) Podawane ostatnio ściśle oznaczone terminy podpisania ratyfikacyi traktatu pokojowego nie zostały dotrzymane. W pierwszym rzędzie z powodu przyjęcia zastrzeżeń przez senat amerykański. W Paryżu jednakowoż objawiała się już w niektórych kołach konferencyi pokojowej skłonność do podpisania traktatu bez względu na uchwałę senatu amerykańskiego. Jak bowiem wiadomo, traktat może wejść w życie z chwilą podpisania go przez t r z y mocarstwa.

Tymczasem w ostatnich dniach pojawiła się nowa trudność, tym razem pochodząca od rządu — niemieckiego. Szef misyi niemieckiej w Paryżu, Simson, wahał się podpisać przedłożony mu protokół zawierający żądania dodatkowe do traktatu zawartego w Wersalu z Niemcami i — wyjechał z całą misyą do Berlina „po nowe instrukcye".

W protokole tym stwierdza koalicya, że Niemcy całego szeregu warunków nie dotrzymały, wobec czego nakłada na nie teraz nowe zobowiązania, które, rzecz prosta, dla Niemiec są dość twarde. W Berlinie objawia się otóż silny opór przeciw przyjęciu tych nowych zobowiązań i właśnie w chwili, w której delegacya niemiecka opuściła Paryż, uchwaliła frakcya demokratyczna w niemieckiem Zgromadzeniu narodowem domagać się od rządu niepodpisania traktatu pokojowego. Nie ulega wątpliwości, że koalicya wolę swoją przeprze i Niemcy będą zmuszone do podpisania. Obecny krok rządu niemieckiego zasługuje jednak na bliższą uwagę ze względu na to, że pozostaje on w ścisłym związku z dokonującemi się i widocznemi zmianami w sytuacyi politycznej w Niemczech.

Reakcya podnosi głowę w całem państwie niemieckiem. Oznacza to nie tylko, że socyaliści niemieccy tracą z dniem każdym coraz bardziej grunt pod nogami, ale też i to przedewszystkiem, że wychodzą ze swych dotychczasowych kryjówek wszyscy ci włodarze dawnych Niemiec, którym mamy do zawdzięczenia całą tę nieszczęsną wojnę.

Zaczęło się to wyraźnie od posiedzeń parlamentarnej komisyi śledczej w Berlinie. Komisya ta powołana do życia za inicyatywą socyalistów, miała ad oculos wykazać narodowi niemieckiemu, w jaką otchłań nędzy rzucili go jego dawni wodzowie i ministrowie, a w szczególności, że lekkomyślnie i całkiem świadomie odrzucili sposobność zawarcia pokoju za pośrednictwem Wilsona. Spodziewali się socyaliści, że panowie Zimmermann, Helfferich, Ludendorff i Bethmann ze spuszczonemi oczyma zeznawać będą przed komisyą, ze skruchą wyliczać będą swoje grzechy i skurczeni pod ciężarem winy opuszczą salę posiedzeń. Tymczasem panowie ci s k o r z y s t a l i z obrad komisyi, aby ukazać się na ulicach Berlina i sprowokować manifestacye — na swoją cześć... Entuzyazm ogarnął ludność nadsprewskiego grodu. Starzy i młodzi, szczególnie ci młodzi z ław szkolnych, wznosili okrzyki na cześć Hindenburga, Ludendorffa, ba nawet Wilhelma II a przeciw republice, socyalistom i — rozumie się, przeciw Żydom. Demonstracye te powtarzają się odtąd prawie codziennie nietylko w Berlinie, lecz także w innych miastach niemieckich.

Socyaliści obu obozów w Niemczech poczęli dzwonić na alarm i nawoływać do pojednania i złączenia się obu partyj proletaryackich. Dotychczas fuzya Scheidemanowców i niezależnych nie nastąpiła i niema na to też widoków w najbliższej przyszłości. Noske i Scheidemann są w szerokich warstwach robotniczych znienawidzeni. Swoją bezwzględnością i korzeniem się przed generałami pruskimi Noske dodał tylko odwagi reakcyi. Z drugiej strony socyaliści niemieccy na skrajnej lewicy czekają tylko na tryumf reakcyi w Niemczech, aby z tem większą gwałtownością i „słusznością" wywołać przewrót bolszewicki.

Podczas gdy więc proletaryat niemiecki rozbity jest i tak prawica jego jakoteż i lewica niezdolna do zapanowania nad sytuacyą, niemiecko-narodowi — starzy junkrzy i generałowie — czynią coraz energiczniejsze przygotowania do jakiejś nowej imprezy. Awantura k u r l a n d z k a osłoniona jest grubą mgłą tajemniczości. Wojska niemieckie wycofują się z nad Bałtyku, czy w rozsypce, czy też w regularnym marszu ku granicom wschodnim swej ojczyzny, na razie niewiadomo. Koalicya bacznem okiem śledzi te wypadki. Lloyd George zwrócił w swej ostatniej mowie w Izbie gmin uwagę na niebezpieczeństwo, zagrażające Europie z tej strony i przypomniał, że ongiś przed 100 laty przeciwko Napoleonowi Prusacy ze Wschodu porwali za broń...

Reakcya w Niemczech jeszcze nie odsłoniła wyraźnie swych najbliższych celów. Monarchiści w ę g i e r s c y są już za to zupełnie otwarci. W ostatnich dniach mnożą się wieści o przygotowaniach do powrotu ekscesarza Karola. Panowie Horthy i Friedrich przemawiają coraz buńczuczniej i wyciągają swe macki za granice swego państwa, bo aż do Wiednia i Berlina. W Berlinie bawi mąż zaufania Karola, ks. Windischgrätz, we Wiedniu chrześcijańsko-społeczni wykorzystują okropną nędzę, panującą w tem mieście dla otwartej agitacyi monarchistycznej.

Podczas gdy w Paryżu koalicya zdobywa się wobec opornych Niemiec na ostry i decydujący ton, reprezentant jej w Budapeszcie jest dość oględny i — łaskawy. To nierówne stanowisko wobec podnoszącej dopiero głowę reakcyi niemieckiej z jednej, a wobec całkiem śmiało i odważnie odkrywającej swe prawdziwe oblicze magnateryi węgierskiej, z drugiej strony — frapuje i daje powód do zastanowienia.

Koalicya musi we własnym interesie, w interesie nowych państw i całej na nowych podstawach odbudowującej się Europy bezwzględną rozpocząć walkę z reakcyą w s z ę d z i e. Jak szkodliwymi i niebezpiecznymi okazały się rządy komunistyczne w Budapeszcie, tak też niebezpiecznemi są wszelkie próby przywrócenia regime'u habsburskiego na Węgrzech.

Mowa Weizmanna w Jerozolimie.

Kopenhaga. (Tel. wł.) Biuro syońskie donosi: Podczas uroczystego przyjęcia zgotowanego przez jerozolimski »Waad Haire« Weizmannowi, wygłosił tenże dłuższe przemówienie, w którem m. i. powiedział:

Pomimo wszystkich trudności, na jakie napotykamy i które nas jeszcze czekają, żywię bezwzględną nadzieję, iż wszystkie nasze żądania będą spełnione i że b a r d z o r y c h ł o będziemy mogli rozpocząć wielką pracę. Sprawa naszej siedziby narodowej jest j u ż r o z w i ą z a n ą. Jeśli dziś jeszcze napotykacie na niepożądane zjawiska, to mam nadzieję, iż wkrótce nastąpi zmiana na dobre. Jest to właśnie jedna z przyczyn, dla której mię tutaj wysłano. Przybywam tutaj z polecenia rządu brytyjskiego celem zbadania przyczyn panującego często wśród Was niezadowolenia. Mam nadzieję, iż badania te spowodują także pożądaną zmianę i oczekiwaną poprawę.

Czyniliśmy wszelkie przygotowania i wypracowaliśmy niezbędne projekty. Wszyscy już znamy drogę, po której mamy kroczyć. Czekają nas trudności, nie brak nam jednak sił, potrzebnych dla ich usunięcia. Różnice zdań między nami dotyczą jedynie t e m p a. Wszystko jednak zależy od środków, jakimi będziemy dysponowali. Jeśli się uda skupić całą naszą energię i wszystkie środki materyalne, wówczas nie wątpię, iż praca nasza szybkimi krokami będzie kroczyła naprzód i że uda nam się już w ciągu n a j b l i ż s z y c h l a t 10 osiągać m a x i m u m naszych dążeń. Nie mamy żadnego powodu do apatyi.

Usyszkin w Jerozolimie.

Kopenhaga. (Tel. wł.). Usyszkin wrócił po owym objeździe kolonij żydowskich do Jerozolimy i rozpoczął swą pracę w Komisyi palestyńskiej.

Jak długo zostanie Paderewski przy władzy?

WARSZAWA. Z opinii przedstawicieli poszczególnych klubów sejmowych można wyciągnąć wniosek, że stronnictwa nie uważają za możliwe by p. Paderewski mógł kierować gabinetem ministrów. Różnicę wśród stonnictw wywołuje jedynie kwestya czy p. Paderewski powinien ustąpić teraz czy też za kilka tygodni. Nawet Nar. Zjed. lud. nie ma złudzeń, co do stanowiska premiera.

Czy Paderewski znajdzie w Sejmie większość?

WARSZAWA. »Kuryer Por.« donosi: Wotum nieufności w Sejmie jest nieprawdopodobne. Gdyby odnośna rezolucya została wniesiona, nie znalazłaby zapewne większości.

P. Paderewski liczyć może w Sejmie na popierającą go większość. Składałyby się na nią, według nastrojów wczorajszych: Związek Ludowo-Narodowy 73 gł. Polskie Zjednoczenie Narodowe 68 gł. Nar. Chrz. Klub Robotniczy 29 gł. Klub Pracy Konstytucyjnej 18 gł. Zjednoczenie Mieszczańskie 12 gł. Nar. Koło Robotnicze 14 gł. Razem 214 gł. na ogólną liczbę 394 posłów.

Większość to nieznaczna — zaznacza opozycya i odrzucenie wotum nieufności miałoby tylko negatywny charakter, opierać rządy na takiej większości i na takiem głosowaniu byłoby rzeczą trudną.

Podobno pomimo tego p. Paderewski, jak krążyły wczoraj wieczorem w Sejmie wersye, pragnie stworzyć własną większość i w tym celu nawiązuje kontakt z przywódcami niektórych ugrupowań sejmowych oczywiście prawicowych, do pp. Skulskiego i Hertza (Chrz. Dem. Klub robotn.) włącznie. Ile prawdy w tych pogłoskach, trudno narazie stwierdzić.

Endecya nie wejdzie do gabinetu?

WARSZAWA. »Gazeta Polska« donosi: Jak się dowiadujemy, N.-D. nie przyjęłaby udziału w gabinecie p. Paderewskiego, natomiast dążyć będzie do tego, by szereg stanowisk w ministerstwach spraw zagranicznych i wewnętrznych, objęli członkowie zaufania stronnictwa

Rewelacye Kautsky'ego o niewątpliwej winie Niemiec w wywołaniu wojny.

H. WIEDEŃ. (Telefonem). Donoszą tu z Hagi: »Times« donoszą, że Kautsky ogłosi dzisiaj dokładne wyciągi z dokumentów na Wilhelmstrasse dla ustalenia odpowiedzialności za wybuch wojny. W oświetleniu dochodzeń Kautsky'ego — pisze wspomniane pismo — będzie można stwierdzić rosnącą z dnia na dzień u przywódców państw centralnych chęć pokonania świata cywilizowanego. Kautsky ustala, że otoczone tajemnicą spotkanie w P o c z d a m i e w dniu 5 lipca 1914 roku, nie było właściwie radą koronną, lecz r a d ą w o j e n n ą, na której postanowiono podjąć wojnę z Serbią i Rosyą, a ewentualnie także z c a ł y m ś w i a t e m. Wówczas także po naradzeniu się z dowódcami armii, wysłał Wilhelm zapewnienie do Franciszka Józefa I., że Niemcy będą niezwruszenie i bez zastrzeżeń pomagały Austryi w jej walce przeciw Serbii i Rosyi. W naradach tych brał również udział wysłannik austryackiego ministra spraw zagranicznych hr. Berchtolda, hr. Hoyos. Badania Kautsky'ego zawierają wreszcie dokładny przebieg wypadków od mordu w Sarajewie do wypowiedzenia wojny Serbii przez Austryę oraz od wspomnianej Rady wojennej w Poczdamie w dniu 5 lipca 1914, do rozkazu naczelnego dowództwa armii z dnia 5 sierpnia 1914, w którym poleca się najbezwzględniejszą walkę przeciw Anglii. Charakterystyczną część wyników badań Kautsky'ego stanowią uwagi b. cesarza Wilhelma, zaczynające się od słów: »Teraz lub nigdy nastąpi kres Serbii!« Między innemi jest wspomniane, że Wilhelm zwrócił się w dniu 30 lipca 1914 roku do Bethmana Hollwega i oświadczył mu, że ewentualne wmieszanie się Anglii, pokrzyżowałoby jego plany. Uwagi Wilhelma świadczą o tem, jak dokładnie był od pierwszej chwili o wszystkiem informowany.

Nowy konflikt między koalicyą a Niemcami.

Warszawa. PAT. Radio z Lugdunu: Lersner doręczył Komisyi pokojowej notę wskazującą, że rząd niemiecki pragnie szczerze, aby traktat pokojowy uzyskał jak najprędzej moc obowiązującą i aby jak najwcześniej nastąpiła wymiana dokumentów ratyfikacyjnych.

Ruch monarchistyczny w Bawaryi.

O zjednoczenie z Austryą.

WIEDEN. (Telefonem). »Der Abend« donosi z Monachium, że rozrzucano tam pisma ulotne, agitujące za odbudową monarchii w Bawaryi. Tosamo pismo przynosi za »Neue Züricher Zeitung« wiadomość, że agitacya przeciw nowej konstytucyi bawarskiej łączy się z żądaniem zjednoczenia krajów alpejskich i to o ile możności pod berłem Habsburgów. Przywódca »Związku Bawarczyków« dr Heim oświadcza publicznie, że Bawarya powinna oderwać się od Niemiec i połączyć z Austryą.

Ks. Ruprecht bawarski — kandydatem na prezydenta Rzeszy.

H. WIEDEN. (Telefonem). »Augsburger Neueste Nachrichten« dowiadują się, że bawarskie centrum postanowiło forsować i popierać kandydaturę b. następcy tronu Ruprechta na prezydenta Rzeszy. Zachodzi jednak pytanie, czy uda się skłonić ks. Ruprechta do przyjęcia kandydatury. Mimo to jednak liczą się z możliwością że Ruprecht przyjmie godność, widząc, że wybór jego dokonany został przez przygniatającą większość narodu.

Pułk. Reinhardt poszedł w odstawkę.

BERLIN. (Tel. wł.) Znany pułkownik Reihardt, prawa ręka Noskego, otrzymał urlop. Reinhardt, który nie taił swoich monarchistycznych poglądów, tolerował wszystkie ostatnie wybryki monarchistów i antysemitów niemieckich. Przed kilku dniami wyszło na jaw dzięki rewelacyom Hardena w »Zukunft«, iż podczas ostatniego przewrotu rewolucyjnego w Berlinie, Reinhardt kazał rozstrzelać 32 niewinnych marynarzy. Rewelacye Hardena były bezpośrednią przyczyną usunięcia Reinhardta.

Tuszar o Niemczech.

Praga. PAT. W ostatnim numerze londyńskiego tygodnika »The New Europe« znajduje się artykuł prezydenta ministrów Tusara p. t. »Niemcy i ich sąsiedzi«. W artykule tym Tuszar opisuje obecną sytuacyę Niemiec i stwierdza, że Niemcy znajdują się w przededniu zewnętrznych reform. Od reform tych zależy nietylko przyszłość Niemiec, ale również pokój innych państw narodowościowych. Chociaż obecnie dawny system został usunięty, pozostaje jeszcze do rozstrzygnięcia kwestya czy Niemcy potrafią usunąć reprezentantów tego systemu. Naród czesko-słowacki ma wielki interes w rozstrzygnięciu tej kwestyi.

Pomoc aprowizacyjna Niemiec dla Wiednia.

H. **Wiedeń.** (Telefonem.) Według „Vossische Zeitung„ uchwalił gabinet Rzeszy daleko idącą pomoc aprowizacyjną dla Wiednia. Począwszy od grudnia ma na każdą kartę chlebową (a jest ich w Niemczech 40 milionów) być wydanych tygodniowo 50 gramów mąki mniej, a zaoszczędzone 2 miliony kilogramów mąki tygodniowo mają być oddane do dyspozycyi Wiedeńczykom.

Litwinow przedłoży konkretne propozycye pokojowe.

H. WIEDEN. (Telefonem). Donoszą z Kopenhagi, że Litwinow oświadczył korespondentowi »Chicago Tribune«, iż przypuszcza, że rokowania nie ograniczą się tylko do sprawy wymiany jeńców. Litwinow jest gotów poczynić konkretne propozycye, chodzi tylko o to by Wilson na nie się zgodził. Wszystko zależy od dobrej woli konferencyi paryskiej. Właściwe rokowania rozpoczną się dzisiaj.

Korespondent »Chicago Tribune« donosi jeszcze, że dla Litwinowa i jego dwóch sekretarek przygotowała ambasada angielska w Kopenhadze odpowiednie mieszkanie hotelowe.

Obawa przed rozruchami we Włoszech.

H. **Wiedeń.** (Telefonem) Z Rotterdamu donoszą: Prasa angielska ogłasza obszerny telegram Biura Reutera z Rzymu, który nadszedł do Londynu ze spóźnieniem 3-dniowem, a zapowiadający że przy otwarciu nowego parlamentu włoskiego spodziewane są bardzo poważne rozruchy. Socyaliści lewicowi, którzy jak wiadomo, podczas ostatnich wyborów odnieśli ogromny sukces, mają zamiar przy otwarciu parlamentu urządzić próbę swoich sił, a mianowicie wygwizdać króla i uniemożliwić mu wygłoszenie mowy tronowej. Ministrowie naradzają się codziennie, jakby temu zapobiedz. Rozważają nawet możliwość abdykacyi króla na rzecz księcia Aosty, albo następcy tronu Humberta.

Ostateczny wynik wyborów do parlamentu włoskiego.

RZYM, PAT. (Spóźnione doniesienie Havas). Wynik ostateczny wyborów do parlamentu włoskiego przedstawia się jak następuje: Liberałowie 161 mandatów, socyaliści 158, katolicy 100, demokraci 23, reformiści 16, republikanie 9, prócz tego kilka drobniejszych ugrupowań otrzymało po kilka mandatów.

Dlaczego premier odkładał exposè?

Warszawa. „Robotnik" donosi: Korespondent warszawski „Daily Herald'a" w numerze z 18 bm. w dalszym ciągu donosi pismu swemu w sprawie inicyatywy polskiej m. in.:

„Odkrycie „Daily Herald'a" wywołało tu pewną sensacyę, zwłaszcza wskutek opublikowania wczesnego w Anglii. Nowina jest żywo omawiana, a pisma zapytują, czemu rząd nie odzywa się.

Udało mi się dowiedzieć ciekawych nowin od osoby z otoczenia Paderewskiego, mianowicie, że odkładanie mowy w Sejmie po powrocie z Londynu nastąpiło wskutek oczekiwania nowej oryentacyi w sprawie rosyjskiej, mającej przeważyć u wielkich mocarstw.

Tutaj są zdania, że Anglia, Włochy, Japonia i Ameryka skorzystają z propozycyi rządu polskiego i załatwią sprawę rosyjską, jak się da najlepiej. Francyę należy jeszcze pozyskać. Ponieważ jednak akcyę wszczęła Polska, najważniejszą sojusznica Francyi, prawdopodobnem jest, że ta ostatnia zgodzi się na gwarancyę Paderewskiego, zabezpieczającą całkowicie jej interesy".

Wojsko polskie w armii Kołczaka chce wrócić.

L. **Wiedeń.** (Telefonem) Wied. Biuro kor. donosi: Oddział polski w armii Kołczaka, liczący 15.000 żołnierzy, zażądał przetransportowania go do Polski.

20 milionów hrywien dla ofiar pogromów na Ukrainie.

L. **Wiedeń.** (Telefonem) Ukraińskie Biuro pras. komunikuje, iż Dyrektoryat ukraińskiej republiki ludowej zatwierdził uchwałę, wedle której wyznaczono 20 milionów hrywien dla żydowskich ofiar pogromów. Rozdziałem pieniędzy zajmie się komisya żydowska pod kierownictwem ministra dla spraw żydowskich.

Sprawa palestyńska w Izbie angielskiej.

KOPENHAGA. (Tel. wł.) Biuro syjońskie donosi: Na posiedzeniu Izby angielskiej w dniu 17 bm. zapytał kapitan Ormsby Gore, czy należy żywić nadzieję, iż w razie uzyskania mandatu nad Palestyną, Anglia wykonywać będzie mandat ten zupełnie samodzielnie i że nie będzie tam żadnej kontroli międzynarodowej z wyjątkiem Ligi narodów.

Balfour odpowiedział, że w Syryi nie ma żadnej rywalizacyi pomiędzy Francyą a Anglią i że spodziewa się, iż jakiekolwiekby zaistniały trudności znajdą zawsze zadowalające rozwiązanie. Nie może on nic więcej powiedzieć, gdyż problem turecki nie został jeszcze załatwiony przez konferencyę pokojową. (O Palestynie Balfour w swej odpowiedzi nie wspomniał).

Dwa tygodnie palestyńskie w Niemczech.

KOPENHAGA. (Tel. wł.) Biuro syjońskie donosi: Celem zainicyowania pracy na rzecz palestyńskiego Funduszu odbudowy (Palestine Restoration Func) postanowili syoniści niemieccy urządzić dwa tygodnie palestyńskie, z których pierwszy — przedwstępny — odbędzie się między 15 a 23 grudnia, drugi — główny między 17 a 25 stycznia.

Konferencya młodzieży sefardyjskiej.

KOPENHAGA. (Tel. wł.) W Jerozolimie odbyła się konferencya żydowskiej młodzieży sefardyjskiej przy udziale 30 delegatów z Syryi i Palestyny. Obrady toczyły się w języku hebrajskim. Uchwalono szereg rezolucyi, dotyczących sprawy organizowania żydostwa wschodniego. Nowe zjednoczenie grupuje się głównie około redakcyi dziennika »Doar Hajom«, który uważają za organ Żydów sefardyjskich.

Krótkie wiadomości.

— (Telef.) Sekretarz stanu dla spraw skarbowych w republice austryackiej dr Reisch przedłożył projekt daniny majątkowej, która przy majątku 10.000 kor. wynosiłaby 5 proc. a wzrastała progresywnie do 65 proc.

— (Telef.) Do Wiednia nadeszło wczoraj i przedwczoraj 80 wagonów zmarzniętych ziemniaków. Stały one przez 5 dni w Brzesławej (Lundenburg).

Puzapp.

Wyzyskiwanej na każdym kroku ludności i miasta uwierzyć wprost trudno, że podrożenie mięsa ma do zawdzięczenia Państwowemu Urzędowi zakupu artykułów pierwszej potrzeby (»Puzappowi«). Zdawać by się bowiem mogło, że taki potężny urząd, mający poparcie niemal wszystkich ministerstw, któremu nie brak ani wagonów, ani dewiz, ani kredytu i pieniędzy, nie jest zdolny do podbijania cen. Podwyższenie cen mięsa nie jest jednak jedyną zasługą tego sławetnego urzędu. Jego dziełem jest również wyeliminowanie wolnej konkurencyi i całego importu do wygłodzonego kraju; Puzapp miał zaopatrzyć z zapasów »Demobilu« państw ententy ludność naszą w bieliznę i ubrania; miał zaopatrzyć kresy w żywność; żadnego z tych zadań nie spełnił; miał z amerykańskich prowiantów przeprowadzić równomierny rozdział mąki i tłuszczu między bezrolną ludność miast, a wiadomo nam, że ludność rolnicza dostała z tych prowiantów znacznie więcej, aniżeli miejska; miał monopol na zakupno ziemniaków w Poznańskiem, a jak doskonale się wywiązał z obowiązku dostarczenia tego artykułu ludności najlepiej wie »uprzywilejowana« ludność Krakowa. Nie zaopatrzył wojska ni kresów, robotników ni bezrobotnych, a jeśli ludność coś od »Puzappu« otrzymała, to stało się to — jak to wykazuje przykład zaopatrzenia Krakowa w mięso — po takich cenach, że zwykły kupiec poszedłby za kratki więzienne, gdyż ani cena nie była wykalkulowana z małym zyskiem, a jakość towaru świadczy o kompletnym braku wiadomości fachowych.

Odnosi się wrażenie, że »Puzapp« stworzony został tylko jako przytułek dla setek urzędników i urzędniczek, pobierających za swe »trudy« piękne płace. Sprawozdań ani zamknięć rachunkowych »Puzapp« nie przedkłada, a o gospodarce jego świadczy niedawne aresztowanie i wykrycie składu towarów u jego dyrektora p. Świętochowskiego.

Rząd »fachowy« stwarza »fachowe urzędy«, które monopolizują cały import i paraliżują działalność kupiectwa, a nie wywiązuje się ze swych zadań zaopatrzenia ludności, steranej drożyzną.

Sejm powinien natychmiast rozwiązać tę instytucyę, która magazynuje towary, podczas gdy kupcom nie wolno czynić żadnych zapasów. Jest ogólny brak skóry, a »Puzapp« magazynuje kilkanaście wagonów przy ul. Bosackiej; brak nam ryżu, fasoli, grochu, mąki i tłuszczów, a »Puzapp« magazynuje artykuły te w wielkich ilościach w Dąbiu. Przecież to jest niesłusznem, by państwowej instytucyi wolno było to robić, czego nie wolno ludności. Skoro już muszą być ograniczenia w przywozie, to wystarczą zupełnie urzędy kontrolne, ale mamy już dosyć dowodów na szkodliwość central i uprzywilejowanych urzędów. Czas najwyższy, by suwerenny sejm rozpędził corychlej ten wrzód, toczący społeczeństwo.

R. P.

Z życia żydowskiego.

Walka z antysemityzmem w Niemczech.

Na odbytem 16 b. m. w Berlinie walnem zgromadzeniu »Stowarzyszenia dla walki z antysemityzmem« przedstawił były minister Rzeszy Gothein obecną propagandę antysemicką w Niemczech, którą zawdzięczć należy jedynie niesumiennej agitacyi partyi niemiecko-narodowej. Chce ona dojść do władzy, nie cofając się nawet przed krwawą wojną domową. Gothein zwraca uwagę na to, że koalicya gotowa jest wkroczyć do Niemiec celem ochrony Żydów. Były minister Rzeszy poseł socyalistyczny Landsberg rozprawił się z antysemityzmem niektórych socyalistów, którzy sądzą, że antysemityzm jest jedynie formą walki klasowej. Landsberg oświadcza, że ci, którzy twierdzą, iż kapitał żydowski jest bardzo niebezpieczny, podczas gdy kapitał chrześcijański jest dobroczyńcą ludzkości, bardzo kiepsko rozumują. Korzenie antysemityzmu tkwią jedynie w psychologii i wychowaniu ludu. Najbliższy zjazd socyalistów niemieckich będzie musiał zająć stanowisko wobec antysemityzmu.

Zjazd kolonistów żydowskich w Rosyi połud.

Z inicyatywy organizacyj syońskiej w Rosyi południowej zostaje zwołany zjazd kolonistów żydowskich gubernii chersońskiej dla omówienia emigracyi do Palestyny i stworzenia w tym celu odpowiednich organów.

Gimnazyum żydowskie w Temeszwarze.

Czerniowiecki »Vorwärts« donosi, że rząd siedmiogrodzki uchwalił otworzyć gimnazyum żydowskie w Temeszwarze.

Dr. Natan Birnbaum,

który, jak już donieśliśmy, wyjechał niedawno temu do Kowna z ramienia centralnego biura organizacyi »Agudas Jisroel« w Zurychu, wygłosił w Kownie przed kilku dniami dwa odczyty na temat: »My Żydzi« i »U Żydów w golusie«. Salę teatru miejskiego w Kownie, w której odbyła się pierwsza prelekcya, wypełniła ciekawa publiczność, przeważnie ze sfer ortodoksyjnych. Gościa przedstawił pomocnik ministra handlu dr. Rachmilewicz. W pierwszym wykładzie wywodził dr. Birnbaum m. i.: Wszystkie cierpienia żydowskie pochodzą stąd, że naród żydowski sprzeniewierza się idei swego wybrannictwa. Prelegent wezwał obecnych do pobożności i ścisłego przestrzegania wszystkich, nawet najdrobniejszych przepisów religijnych. Na drugim odczycie, wygłoszonym w sali ratusza, polemizował Birnbaum z narodowcami żydowskimi i ubolewał nad tem, że ortodoksya nie jest zorganizowaną i nie wykazuje żadnego aktywizmu. Wśród wielkiego patosu skończył dr. Birnbaum odczyt ten następującymi słowy: »Nie wyjadę z Litwy dopóki Was wszystkich nie uczynię pobożnymi, zanim nie przywrócę żydostwu litewskiemu jego dobrego dawnego imienia«.

ZGRZYTY.

Odnowić abonament!

Chcąc w górne regiony
Się wznosi literat,
Chleb musi powszedni
Też łykać rad nie rad.

Sam Pan Bóg go w taczki
Prozaiczne przyżuł:
Nie pożywi Zgrzyt go,
Ni wstępny artykuł.

Gdy szpaltę za szpaltą
Przy kawusi łyka,
Chciałbyś, aby manną
Karmił się dziennikarz?

Płać, gdy nie chcesz grzeszyć
Sumienia konfliktem
Skąd weźmie literat
Opiekunek z wiktem?

By w pisma wyrobie
Nie nastąpił zamęt,
Zacny czytelniku
Odnów abonament!

KOREN

Celem uniknięcia przerwy w wysyłce pisma prosimy o rychłe odnowienie prenumeraty na miesiąc grudzień.

Olga Bauminger   Rafał Spira
Kraków
zaręczeni 26. listopada 1919.

KRONIKA.

Kraków, 28 listopada.

Z POWODU SPOCZYNKU SOBOTNIEGO i wczesnego wskutek tego zamknięcia redakcyi, nie zawiera numer dzisiejszy częstych wiadomości telegraficznych i kronikarskich.

BEZPŁATNA KUCHNIA dla dzieci szkolnych w Krakowie przy ul. Jakóba 11 wyżywia dziennie 410 dzieci, w tem 70 dzieci z eksternatu. Biedne dzieci mogą otrzymać tam zadarmo jedzenie. Instytucyę tę wzorowo prowadzą pp. Rozalia Hochstimowa i Hirschfeldowa.

KOMITET TECHNIKÓW ŻYDOWSKICH zorganizował przy wydatnem poparciu Komitetu Pomocy Żydów Polskich kursa przemysłowo-budowlane. Wpisy na kurs ciesielski, murarski i betoniarski przyjmuje się codziennie popołudniu o g. 4 w szkole im. Słowackiego na Wolnicy II p. Młodzież żydowska powinna jaknajliczniej korzystać z tych kursów, gdzie nadarza się najlepsza sposobność nabycia teoretycznego i praktycznego wykształcenia w rzemiosłach technicznych, których zapotrzebowanie ze względu na odbudowę kraju jest ogromne. Uczniowie otrzymują bezpłatnie narzędzia; praktyczne wykształcenie pobierają na budowie.

Żydowsko-amerykański Komitet ratunkowy otrzymał do swojej dyspozycyi 2 miliony funtów ameryk. mięsa konserwowanego i 150 tysięcy funtów mydła wartości 25.000.000 marek.

Dla ochronek w miejscowościach dotkniętych pogromami otrzymał poseł dr Schipper 250 tysięcy koron z londyńskiej organizacyi poalesyonskiej.

Z RUCHU WYDAWNICZEGO. Nakładem znanej i nader ruchliwej księgarni nakładowej R. Löwita we Wiedniu ukazały się właśnie dwie dla poznania nowoczesnych prądów żydowskich i teoryi syonizmu ważne i wartościowe książki: Henr. Margulies'a »Kritik des Zionismus« (tom I.: „Volk und Gemeinschaft") brosz. 12 K) i Rafała Seligmana „Probleme des Judentums" (brosz. 16 K opr. 20 K.)

„FILATELISTA POLSKI" Miesięcznik poświęcony wiadomościom filatelistycznym Kraków Bracka 10 Nr. 2 wyszedł z druku i zawiera następujące artykuły: Józef Białynia Chołodecki: Początkowe dzieje poczty w Polsce. Nadruki krakowskie: „Poczta Polska" z 6 ilustracyami. Znaczki pocztowe Królestwa SHS z 2 ilustr. Budujące historye z za kulis fabrykacyi znaczków. Nowe znaczki pocztowe z 11 ilustr. Z pism i książek. Rozmaitości.

IRENA DUBISKA wystąpi z koncertem 3-go grudnia b. r. w sali „Sokoła". Współudział w koncercie przyjął prof. Wiktor Łabuński. Bilety do nabycia w księgarni Eberta.

FORANEK OFFENBACHA odbędzie się nieodwołalnie w niedzielę 30 bm. w sali Tow. Lekarskiego Prelegent dr Józef Reiss — w części ilustracyjnej: Wanda Hendrichówna, Piotr Kowal, Adam Ludwig. Bilety u J. Rucnickiego Linia A—B.

KONCERT STAN. GRUSZCZYŃSKIEGO odbędzie się u nas w niedzielę 30 bm. w sali „Sokoła." Bilety do nabycia u J. Rucnickiego Linia A—B.

KOMUNIKATY.

Haszachar-Przedświt. Dziś o g. 7.30 w. odczyt p. dra Feldbluma n. t.: Aktualne zagadnienia polityki syońskiej. — Goście mile widziani.

Związek żyd. inwalidów, wdów i sierót wojennych w Krakowie zwołuje na niedzielę 30 bm. godz. 3 pop. do małej sali kahału (Skawińska) Zebranie inwalidów z porządkiem dziennym: 1) Działalność i cele naszej organizacyi 2) Wolne wnioski. 3) Dyskusya.

Walne zebranie członków stow. kand. adwokatury odbędzie się we wtorek, 2 grudnia b. r. o g. 7 w salach Izby adwokackiej.

REPERTUAR TEATRU im. SŁOWACKIEGO
Sobota: Jeszcze wczoraj (nowość) Zofii Wójcickiej, sztuka w 3 aktach.
Niedziela: pop. Śluby panieńskie. — wiecz. Jeszcze wczoraj.

REPERTUAR M. TEATRU POWSZECHNEGO
Sobota: Piosnki ułańskie:
Niedziela: popoł. Niobe. — wiecz. Potasz i Perlmutter.

REPERTUAR „BAGATELI"
Sobota pop.: Hiszpańska mucha — wiecz. Konfekcya męska.
Niedziela pop.: Dudek. — wiecz. Konfekcya męska.

REPERTUAR OPERETKI w „NOWOŚCIACH."
Sobota: Polska krew
Niedziela pop.: Cnotliwa Zuzanna — wiecz. Romans na dachu.

NADESŁANE

Za rubrykę tę redakcya nie odpowiada.

Z kraju.

Rymanów. Tutejsza iure caduco urzędująca, przez kilka osób na tajnym konwentyklu, po przewrocie w u. r. »wybrana« rada miejska objęła rządy od komisarza rządowego, przez namiestnictwo w r. 1916 ustanowionego. Starostwo w Sanoku, niezadowolone z rządów tej uzurpatorskiej kliki, a za słabe by ją przepędzić, jak powinno było zrobić — poleciło jeszcze w maju b. r. rozpisanie wyborów do rady miejskiej. Klika więc po długich zwlekaniach zabrała się do robienia wyborów. Przez 8 miesięcy pracowała potajemnie nad ułożeniem list wyborczych, a wynik jest taki, że Żydzi, stanowiący 48 procent ogółu ludności, nie będą mogli przeprowadzić ani jednego zastępcy do Rady. Sposób ułożenia i wyłożenia list wyborczych, nieuwzględnienie wniesionych reklamacyi i zarzutów, wkońcu całe postępowanie przedwyborcze jest krzyczącą niesprawiedliwością i jaskrawem nadużyciem, przypominającem osławione galicyjskie szwindle wyborcze.

Niemniejszą niesprawiedliwością w stosunku do ludności żydowskiej odznacza się miejski urząd aprowizacyjny. Drobną sprzedaż soli oddał istniejącym od dawna sklepom katolickim, natomiast pominął starych, podatek opłacających, od dawna rozsprzedażą soli trudniących się sklepikarzy żydowskich. W ich miejsce ustanowił dwóch nowych odsprzedawców, którzy karty przemysłowej nie posiadają ani podatku nie płacą.

Urząd aprowizacyjny miasta rozdał zboże mieszkańcom, degradując Żydów na obywateli niższego rzędu, dopuszczając się na nich prostego wyzysku. Rodzinom żydowskim rozdaje się po 3 kg. żyta na głowę w cenie po 8 kor., innym zaś po 5 kg. żyta w cenie po 5 kor. i 3 kg. żyta po 4 kor. 80 h.

Zadziwiającym objawem jest, że ludność żydowska z karygodną obojętnością przyjmuje te rugi i niesprawiedliwości, nie reagując na to ani jednym protestem. Zwracamy się do jej reprezentacyi, t. j. do kahału z zapytaniem, dlaczego milczy?

Lwów. W dniu 20 b. m. odbył się w wielkiej sali Filharmonii lwowskiej koncert żydowskiej muzyki synagogalnej i ludowej nadkantora przy tutejszej synagodze postępowej, p. M. Zaitza, znakomitego tenora. Koncert przyniósł sukces na całej linii. Publiczność nagrodziła p. Zaitza frenetycznymi oklaskami. Akompaniowała bardzo pięknie p. Henryka Korngut—Sucherowa.

Ropczyce. (Chłopska swawola). Od kilku tygodni jest u nas zamknięta szkoła z powodu braku opału. By temu zaradzić wysłał dn. 23 bm. Magistrat z polecenia i z asygnatami Starostwa podwody po drzewo dla szkoły do lasu w Olchowej. Furmani naładowali drzewo i byli już w drodze powrotnej. Tu wyszli chłopi uzbrojeni w kosy, siekiery itp. i zmusili furmanów do zrzucenia naładowanego drzewa z fur. Oto skutki chłopskiej hegemonii!

Tarnów. Wieczory muzyczne Żyd. Tow. Muzycznego »Hakinor« cieszą się uznaniem szerokich sfer społeczeństwa żydowskiego w Tarnowie. Ostatni wieczór popularny poświęcony twórczości Szuberta wypadł doskonale. Odczyt o Szubercie wygłosił p. Dr. Stieber. Z pomiędzy wykonawców programu na plan pierwszy wybił się p. Laszkowitz, nieprzeciętny skrzypek, rozporządzający szerokim i soczystym tonem, którego gra pełna finezyi artystycznej ogólnie bardzo się podobała. Pieśni Szuberta wykonali pp. Berkelhammer, Hulles i Dr. Taubenschlag nad wyraz udatnie, budząc żywe oklaski w audytoryum. Dyskretny akompaniament pny Edelsteinównej i pp. Eksteina i Finka przyczynił się do spotęgowania wrażenia, odniesionego z tego ze wszech miar udałego wieczoru muzycznego.

Uświadomienie polityczne. W »Słowie Polskiem« w korespondencyi ze Stanisławowa czytamy: Jeszcze we wrześniu b. r. odbył się wiec urzędników i funkcyonarjuszów pocztowych okręgu stanisławowskiego, na którym uchwalono jednogłośnie rezolucyę do Dyrekcyi pocztowej we Lwowie, szeroko umotywowaną i przez wszystkich obecnych podpisaną, żądającą, by Żydów (neutralnych) którzy pełnili służbę u ukraińców w czasie inwazyi, obecnie do służby nie przyjąć, zaś jeżeliby Polska nie mogła zupełnie bez nich się obyć, to ażeby ich do innych prowincyj przeniesiono, gdyż w przeciwnym razie, gdyby chociaż jeden z tych Żydów został przyjęty, wszyscy solidarnie od pracy się usuną.

W odpowiedzi na to zakomunikowano z Dyrekcyi, że narazie dziewięciu Żydów przyjęto, i że będą od 1 grudnia urzędować w Stanisławowie, z tem, że wypłacone mają im być pełne pobory za czas ubiegły t. j. od 1 maja b. r.

Dziś odbył się znów doraźny wiec wszystkich funkcyonarjuszy pocztowych, którzy uchwalili bezwarunkowo trwać przy powziętym zamiarze, tj. żadnego Żyda do urzędowania nie dopuścić, a gdyby Dyrekcya pocztowa gwałtem do tego zmusić chciała, zastrajkować.

Zwolnienie uczniów żydowskich od obowiązku pisania w sobotę. Ministerstwo oświaty uchwaliło zwolnić uczniów żydowskich, uczęszczających do szkół rządowych, od obowiązku pisania w sobotę, w szkołach zaś prywatnych, sprawa ta będzie zależała od decyzyi odnośnego dyrektora. Ministerstwo wyda w tej sprawie w tym tygodniu specyalny cyrkularz do odnośnych zarządów szkół.

Ze świata.

Akcya filantropijna Zydów amerykańskich. Amerykański komitet żydowski dla niesienia pomocy Zydom wschodniej Europy (Joint Distribution Comittee) postanowił wydać medale dla nie Zydów, którzy się przyczynili do akcyi zapomogowej dla Zydów. Komitet powyższy pod przewodnictwem Louisa Marshalla zebrał dotąd 26 milionów dolarów na rzecz poszkodowanych Zydów z powodu wojny.

Prof. Einstein, światowej sławy fizyk i twórca teoryi o przestrzeni Świata, która oznacza rewolucyę w nauce, oświadczył na zebraniu uczonych żydowskich, które się odbyło w Berlinie celem poczynienia przygotowań dla uniwersytetu hebrajskiego w Jerozolimie, że jest gotów przy pierwszej sposobności wyjechać do Palestyny i brać udział w budowie uniwersytetu żydowskiego. Wyraził się przytem, że fakultet jego nie potrzebuje wielkich przygotowań; wystarczy pióro i papier. Jak wiadomo był prof. Einstein bezpośrednio przed wojną upatrzony na profesora techniki w Hajfie. W walce językowej stał on po stronie hebraistów.

Zydzi w ruchu bolszewickim. W »Manchester Guardian« ogłasza angielski profesor i dziennikarz Good, który niedawno wrócił z Rosyi, szereg artykułów o bolszewiźmie; w Anglii wywołały one wielką senzacyę. W rozmowie z współpracownikiem »Jewish Chronicle« doniósł prof. Good szczegóły o udziale Żydów w ruchu bolszewickim i pogromach na Ukrainie i w południowej Rosyi. Z 18 ministrów bolszewickich tzw. komisarzy ludowych jest jedyny Trocki pochodzenia żydowskiego. Ze 115 członków rządu jest tylko 8 Zydów. Prawdą jest, że wśród kierujących sfer bolszewickich znajduje się wielu Zydów, ale pochodzi to stąd, że większość narodu rosyjskiego to analfabeci, a Zydzi są naogół bardzo inteligentni i zdolni.

Liczba ofiar pogromów, urządzonych przez armię Denikina wynosiła w chwili wyjazdu prof. Gooda z Moskwy 60 do 80 tysięcy. Prof. Good czyni za te pogromy odpowiedzialnym Denikina i oświadcza, że ci wszyscy, którzy go popierają, ponoszą również winę pogromów.

Prof. Good objeżdża teraz Anglię i wygłasza odczyty o bolszewiźmie. — Chcę nareszcie położyć kres, powiedział Good tym wierutnym fałszom, że Zyd i bolszewik to jedno. Bolszewizm musi się zwalczać czystemi rękoma, nie splamionemi krwią niewinnych Zydów.

Kołczak przeprasza rząd amerykański. Jak donoszą pisma żydowskie w Ameryce, przeprosił admirał Kołczak w imieniu rządu rosyjskiego w Omsku rząd amerykański za to, że żydowski żołnierz amerykański został wychłostany przez kozaków. Kołczak oświadcza, że uczyniły to nieodpowiedzialne osoby, które zostaną ukarane.

Telefony we Wiedniu. W najbliższych miesiącach ma we Wiedniu — jak nam telefonuje nasz tamtejszy (L) korespondent — nastąpić 50 proc. podwyżka opłat telefonicznych. Abonentom będzie wolno prowadzić tylko 12 rozmów dziennie.

Dział gospodarczy.

(p) **Skóra.** Ceny podeszwowej skóry idą w górę, a to z powodu zniżki kursu korony. Za szwajcarską lub niemiecką skórę podeszwową płaci się chętnie o 30 koron więcej, aniżeli za włoską. Natomiast niema żadnego importu skór wierzchnich. Za »boxkalf« żąda się chwilowo 25 marek tj. około 75 koron. Cena juchtowej skóry w pasku wynosi 320 K. Na targu międzynarodowym (północna Ameryka, Anglia, Francya i Niemcy) okazują surowe skóry tendencyę zwyżkową, przy braku odpowiednich ofert.

(p) **Ropa.** W produkcyi ropy nastąpiła w ostatnich czasach stagnacya. W centrum produkcyi Borysław-Tustanowice-Mraźnica, wyprodukowano w miesiącu wrześniu 5.200 wagonów ropy t. j. tyle, ile w sierpniu. Produkcya Tustanowic w ubiegłym miesiącu obniżyła się o 100 wagonów, Borysławia podniosła się o 10 wagonów. W całym ubiegłym kwartale nie dokopano się ani jednego nowego szybu.

(p) **Nafta.** Z powodu braku cystern rafinerye nie mają dość ropy do przerabiania. Prócz tego zamknięcie ruchu kolejowego przyczynia się w wysokim stopniu do braku rafinad naftowych. Ceny są niezmienione. W sferach fabrycznych liczą się z podwyżką cen benzyny i smarów w najbliższym czasie.

Konsorcyum amerykańskie nabywa kopalnie w Kownie. PAT »Der Morgen« donosi: Rokowania w sprawie zakupna kopalni hr. Larisch-Mönnicha w Kownie na rzecz konsorcyum amerykańskiego są jak słychać bliskie ukończenia.

Ruch graniczny towarowy z Niemiec do Polski został, jak donoszą z nad granicy polsko-niemieckiej na komorze celnej Czeladź wznowiony. Odnośnie do ruchu osobowego nie osiągnięte jeszcze porozumienia z Niemcami.

Redaktor naczelny i odpow. Dr. Wilhelm Berkelhammer. — Drukiem M. Deutschera w Krakowie, B. Ciała 10 — Tel. 1556.